

BESLUT

2022-10-17 Dnr: 22/01797, 22/01902
och 22/01918

SAKEN

Rapport, SVT1, 2022-06-08 och 2022-06-21, kl. 19.30, inslag om biodrivmedel och reduktionsplikten; fråga om opartiskhet och saklighet samt bestämmelsen om otillbörligt gynnande

BESLUT

Inslaget den 8 juni 2022 fällt. Det strider mot kravet på saklighet. Inslaget frias i fråga om opartiskhet och bestämmelsen om otillbörligt gynnande av kommersiella intressen.

Inslaget den 21 juni 2022 frias. Det strider inte mot kraven på opartiskhet och saklighet eller mot bestämmelsen om otillbörligt gynnande av kommersiella intressen.

FÖRELÄGGANDE

Sveriges Television AB ska på lämpligt sätt offentliggöra nämndens beslut.

INSLAGEN

Inslaget den 8 juni

Inslaget handlade om politiska förslag om att sänka kraven på inblandning av biodrivmedel i diesel och bensen. I påannonseringen sa programledaren bland annat följande.

Och trots rekordförsäljning av elbilar så har 97 procent av alla personbilar i Sverige förbränningsmotor. SVT:s granskning visar att inblandningen av biodrivmedel i bensen och diesel idag ger sju gånger mer klimatnytta än alla elbilar tillsammans.

En bilist som tankade sin diesebil blev omnämnd som klimathjälte och intervjuades av en reporter om hur mycket biodrivmedel det var i dieseln han tankade. En kommunikationschef på ett bensinföretag berättade att andelen biodrivmedel kunde vara upp emot 45 procent.

Reportern sa därefter att den som kör på el gör massa nytta för klimatet men att reduktionsplikten gör att mer och mer biodrivmedel blandas in även i fossilbilar. Följande sades därefter.

(Reporter) – Totalt sett ger utsläppsminskningarna på alla fossilkärror 3,7 miljoner ton minskade utsläpp. Elbilarna ger bara en halv miljon ton. För att de är fortfarande så få.

Under inslaget intervjuades representanter för olika politiska partier. Reportern sa bland annat att regeringen vill pausa reduktionsplikten på dagens nivå under ett år och redogjorde även för andra politiska partiers hållning i frågan. En klimatansvarig på Naturvårdsverket sa att resultatet av reduktionsplikten innebar stora utsläppsminskningar och att om reduktionsplikten förändras är risken att målen som är satta till 2030 inte kan nås.

Inslaget den 21 juni

Inslaget handlade om eventuella konsekvenser av att förändra kravet för reduktionsplikten. I påannonseringen sa programledaren att allt fler partier vill minska kraven på biodrivmedel i bränslen på grund av att man vill få ner bränslepriserna, men att flera stora industriföretag varnar för att miljardsatsningarna för klimatet hotas om reglerna ändras.

En reporter sa bland annat att Sverige har mycket skog och bra förutsättningar för biodrivmedel, att flera storföretag står i begrepp till miljardinvesteringar för att tillverka biodrivmedel och att riksdagen beslutat att varje bensinstation successivt varje år ska blanda i mer biodrivmedel.

VD:n för ett skogsföretag som ska satsa på en ny biodrivmedelsfabrik sa att det fanns en god framtid som gynnar både skogsägare och samhället. En kommunikationschef för ett bensinföretag sa att företaget investerat miljardebopp i olika projekt för att möjliggöra processandet av råvaror som producerar biodrivmedel.

Reportern sa därefter att regeringen under kommande år tillfälligt vill pausa upptrappningen av biodrivmedel eftersom det varit lite dyrare och att högeroppositionen vill gå längre och sänka kraven. Reportern sa att det skulle öka utsläppen med flera miljoner ton koldioxid varje år och hota klimatmålen enligt Naturvårdsverket. Avslutningsvis sa reportern, med hänvisning till bensinföretaget och skogsföretaget, att stora ingrepp i reduktionsplikten kan riskera att företagen inte investerar. I inslaget intervjuades även representanter för flera politiska partier.

ANMÄLNINGARNA

Anmälarna anser sammanfattningsvis följande.

Inslaget den 8 juni

Biodrivmedel angavs som en lösning på klimatkrisen. Det påstods att biodrivmedel i tanken på bilar med förbränningsmotor gör sju gånger större klimatnytta än elbilar. Biodrivmedel är inte utsläppsfria. I inslaget glömdes den press på våra ekosystem som ökad användning av biodrivmedel innebär helt bort.

I stället för att fråga en miljöorganisation eller någon med ett miljö- eller klimatengagemang intervjuades Naturvårdsverket och ett bensinföretag. En representant för bensinföretaget sa att den som tankar vanlig diesel ”kan vara en del av lösningen på klimatproblemen”, vilket var ett totalt onyanserat uttalande som kan bidra till att vi tror att vi kan fortsätta som vanligt. Att ett företag med ett vinstintresse i biobränsledebatten fick uttala sig utan att bli motsagd var inte ok.

Inslaget den 21 juni

Inslaget om biodrivmedels klimatpåverkan var felaktigt. Biodrivmedel framställdes som bra för klimatet och som en nödvändighet för att nå klimatmålen, det sades att minskad reduktionsplikt skulle öka utsläppen med flera miljoner ton koldioxid per år. Det vore sant om man sagt att det gällde de fossila utsläppen. Talar man om koldioxidutsläpp generellt kan man inte bortse de biogena koldioxidutsläppen från biodrivmedlen.

Det nämndes inte att de svenska klimatmålen exkluderar de biogena utsläppen, inte uppfyller Parisavtalet och att det saknas vetenskapligt stöd för att biobränslen skulle vara bra för klimatet. Att beräkna klimatpåverkan från biogena utsläpp är komplicerat, bygger på antaganden om framtida upptag och ser olika ut över tidsperiod man väljer.

Det var ett enda långt reklaminslag för bensinföretaget. Inslaget innehöll inte ett enda ifrågasättande av vem som tjänar mest på reduktionsplikten vilket är just företagen och skogsnäringen.

PROGRAMFÖRETAGETS YTTRANDE

Sveriges Television AB (SVT) anser att inslagen överensstämmer med kraven på opartiskhet och saklighet och anför i huvudsak följande.

Inslaget den 8 juni

I inslaget påstods inte att biodrivmedel är lösningen på klimatkrisen. Det som refererades var bland annat en granskning som SVT gjort utifrån siffror från Naturvårdsverket. Enligt Naturvårdsverket beräknas reduktionsplikten med etanol i bensin år 2022 ge en utsläppsminskning på uppskattningsvis 456 000 ton Co2

(ekvivalenter) och reduktionsplikten för diesel beräknas ge en utsläppsminskning på 3 197 000 ton Co2 (ekvivalenter). Då har man i beräkningen inte tagit med utsläppsminskningar för fritidsbåtar eller arbetsmaskiner gällande bensin och diesel och inte heller räknat med den förmodade effekt på mängden bränsle som konsumeras då reduktionsplikten gör bränslet dyrare. Utsläppsminskningen som effekt av elbilar (både elbilar och laddbara elhybrider) beräknas bli 500 000 ton (utifrån hur stor ökning av elbilar som uppskattas för 2022). Diesel- och bensinbilarnas samlade utsläppsminskning som en effekt av reduktionsplikten är därmed cirka 3,65 miljoner ton – alltså sju gånger mer än effekten av elbilarna.

I inslaget förklarades siffrorna av reportern på ett för publiken begripligt sätt samtidigt som grafik visades för att ytterligare tydliggöra siffrorna. Reportern påpekade att den stora skillnaden berodde på att elbilarna ”fortfarande [är] så få.” Skillnaden i utsläppsminskning sammanfattades i påannonseringen i en något spetsigare formulering som att ”inblandningen av biodrivmedel i bensin och diesel i dag ger sju gånger mer klimatnytta än alla elbilar tillsammans.” SVT anser inte att formuleringen var så förenklad att den medförde att inslaget brast i saklighet.

Inslaget den 21 juni

Syftet med inslaget var inte att bedöma biobränslenas nettoeffekt på koldioxidutsläppen eller ifrågasätta själva grunden för systemet för reduktionsplikt som riksdagen beslutat om. Syftet var inte heller att belysa vilka som tjänar på systemet. Det är inte heller biobränsletillverkarna eller skogsföretagen som slår fast att biobränslen i reduktionsplikten minskar utsläppen. Det får anses vedertaget och är accepterat av myndigheter och politiker. Inom reduktionsplikten får endast det biodrivmedel användas som har fått godkänt av EU, det vill säga det anses ha tillräckligt goda klimatfördelar med avseende på hur det har framställts.

Reportern hänvisade tydligt till Naturvårdsverket gällande de ökande utsläppen som kan komma av en förändrad reduktionsplikt. I inslaget redogjordes endast för potentiella effekter av politiskt föreslagna förändringar inom det rådande systemet. Utlåtandet om att högeroppositionens förslag skulle hota klimatmålen gjordes av en klimatansvarig på Naturvårdsverket, i intervju med SVT.

I inslaget gjordes även en intervju med en representant från ett bensinföretag vid en bensinmack. Redaktionen ansåg att det i sammanhanget var relevant att intervjua en representant från företaget som ett exempel på ett företag i begrepp att investera miljardebopp i satsningar på biodrivmedel. Man valde medvetet att främst visa bilder som inte innehöll bensinföretagets logotyp och i speakern sades explicit att ”alla bensinmackar” måste blanda in biodrivmedel. Det framgick därmed tydligt att beslutet inte berörde en enskild aktör.

AKTUELLA BESTÄMMELSER

SVT ska utöva sändningsrätten opartiskt och sakligt samt med beaktande av att en vidsträckt yttrande- och informationsfrihet ska råda i televisionen (13 § i sändningstillståndet). Kravet på saklighet innebär främst att uppgifter som är av betydelse för framställningen ska vara korrekta och att framställningen inte får vara vilseledande, till exempel genom att väsentliga uppgifter utelämnas.

Ett program som inte är reklam får inte på ett otillbörligt sätt gynna kommersiella intressen. Det får inte uppmuntra till inköp eller hyra av varor eller tjänster eller innehålla andra säljfrämjande inslag, eller framhäva en vara eller tjänst på ett otillbörligt sätt (5 kap. 5 § radio- och tv-lagen). Ett gynnande av ett kommersiellt intresse är otillbörligt om det inte kan motiveras av något informations- eller underhållningsintresse.

Granskningsnämnden får besluta att ett programföretag som brutit mot villkor i sitt sändningstillstånd på lämpligt sätt ska offentliggöra nämndens beslut (17 kap. 10 § radio- och tv-lagen).

GRANSKNINGSNÄMNDENS BEDÖMNING

Inslagen handlade om politiska förslag om att förändra kravet på inblandning av biodrivmedel i bensen och diesel, den så kallade reduktionsplikten, och om reduktionsplikten betydelse för att minska utsläppen och nå klimatmålen till år 2030. Av båda inslagen framgick att Naturvårdsverket anser att den nuvarande reduktionsplikten är viktig för att Sverige ska nå sina klimatmål.

I påannonseringen av inslaget den 8 juni sades bland annat att SVT:s granskning visade att inblandning av biodrivmedel i bensen och diesel i dag ger sju gånger mer klimatnytta än alla elbilar tillsammans. I det efterföljande inslaget framgick att nyttan handlade om utsläppsminskningar och det nämndes att den stora skillnaden i nytta beror på att elbilarna fortfarande är så få. Vidare gjordes en intervju med en bilist som tankade sin bil och som då framhölls som en klimathjälte.

Granskningsnämnden konstaterar att beräkningarna utgick från Naturvårdsverkets siffror och beaktar det faktum att reduktionsplikten förvisso medför utsläppsminskningar. Nämnden anser emellertid, trots detta, att den tillspetsade formuleringen om klimatnytta i påannonseringen i kombination med hur jämförelserna presenterades i inslaget och att en bilist som tankade diesel benämndes som en klimathjälte, medförde att helhetsintrycket av inslaget blev att det är positivt för klimatet att köra fossildrivna bilar. Framställningen blev därmed så förenklad att den medför att inslaget den 8 juni strider mot kravet på saklighet.

Nämnden anser att inslaget den 21 juni inte strider mot kravet på opartiskhet och saklighet.

Inget av inslagen har utformats på ett sätt som strider mot bestämmelsen om otillbörligt gynnande av kommersiella intressen.

Övrigt

Granskningsnämnden tillämpar bestämmelserna i radio- och tv-lagen och i programföretagens sändningstillstånd. En anmälare har kritiserat ett uttalande i en artikel på SVT:s webbplats. Kraven på opartiskhet och saklighet gäller inte innehåll på programföretagets webbplats. Denna del av anmälan lämnas därför utan åtgärd.

Detta beslut har fattats av Ulrik von Essen, Ulrika Hansson (skiljaktig), Clas Barkman, Bo-Erik Gyberg, Kristina Åberg, Erik Fichtelius och Sofia Olsson Olsén efter föredragning av Sepideh Jordan Sajadi.

För granskningsnämnden

Ulrik von Essen

SKILJAKTIG MENING

Ledamoten Ulrika Hansson är skiljaktig. Hon anser att inslaget den 8 juni 2022 bör frias och att bedömningen borde ha följande lydelse.

Inslagen handlade om politiska förslag om att förändra kravet på inblandning av biodrivmedel i bensin och diesel, den så kallade reduktionsplikten, och om reduktionsplikten betydelse för att minska utsläppen och nå klimatmålen till år 2030. Det uppgavs i inslaget den 8 juni bland annat att inblandning av biodrivmedel i diesel och bensin gör att fossilbilar får utsläppsminskningar som är cirka sju gånger mer än elbilars utsläppsminskning. En förklaring till detta var enligt reportern att antalet elbilar fortfarande är så få. Beräkningarna i inslaget utgick från Naturvårdsverkets siffror och av båda inslagen framgick att Naturvårdsverket anser att den nuvarande reduktionsplikten är viktig för att Sverige ska nå sina klimatmål. Granskningsnämnden konstaterar därmed att inslagen hade som utgångspunkt att belysa reduktionsplikten klimatfördelar. Det faktum att det inte också redogjordes för biodrivmedels effekt i sig på klimatet innebär inte att inslagen strider mot kravet på opartiskhet och saklighet.

UNDERSKRIFTSSIDA

Detta dokument har undertecknats med elektroniska underskrifter:

NAMN:	ULRIK VON ESSEN
IDENTIFIKATIONSTYP:	Svensk e-legitimation
IDENTIFIKATIONS-ID:	_090655fdada66ff3b826844f5056be0e9f
DATUM & TID:	2022-10-17 07:50:52 +02:00

Certifierad av Comfact Signature
Accepterad av alla undertecknare
2022-10-17 07:51:02 +02:00
Ref: 50950SE
www.comfact.se

[Validera dokumentet](#) | [Användarvillkor](#)